

MÅ REDUSERE: «Land i det sørlige Afrika blir presset av Norge til 40 prosents reduksjon av deres tollsatser for fiskerisektoren», hevdet Changemaker og Kirkens Nødhjelp. Her er angolanske fiskere i aksjon på fiskemarkedet i Benguela. FOTO: KHALED DESOUKI, AFP/SCANPIX

Riktig selvbilde?

Politikk. Ministrene Jonas Gahr Støre og Erik Solheim svarer Kirkens Nødhjelp og Changemaker i Ny Tid 14. mai. De slår fast at de ønsker å forholde seg til «verden som den er». Vi deler denne oppfatningen, men er ikke enige i deres bilde av hvordan Norge bidrar i de mest avgjørende utviklingsspørsmålene.

Ministrene orienterer om at Norge har tollfri adgang for 64 fattige land. Det vi etterlyste i vår kronikk var en omlegging av utviklingsfiendtlige landbruks subsidier. Så lenge fattige småbønder konkurrerer med dumpede varer fra rike land, er denne tollfrie adgangen langt mindre verdt. Et nærliggende eksempel er mosambikiske bønder som ikke kan konkurrere med dumpet dansk sukker på det norske markedet. Solheim og Støre sier videre at de vil fjerne skadelige subsidier fra den globale fiskerisektoren. Hovedproblemet er imidlertid manglende beskyttelse gjennom tollmurer. Land i det sørlige Afrika blir i denne WTO-runden presset av Norge til 40 prosents reduksjon av deres tollsatser for fiskerisektoren. Dette vil øke den allerede omfattende arbeidsledigheten i regionen.

Ministrene slår fast at oljeproduksjonen er grunnpi-laren for verdens energibehov. Vi vet samtidig at hvis vi vil unngå at fattige land rammes enda hardere av klimaendringene, er det ikke tilstrekkelig å bistå dem med å begrense deres utslipp. Vi må la mer enn tre fjerdedeler av alle kjente forekomster av olje, kull og gass bli liggende for at vi ikke skal overstige togradersmålet og gjøre det mulig å stoppe klimaendringene. Ønsker vi å holde oss innenfor målet, som også regjeringen deler, må vi stanse åpningen av nye olje- og gassfelt. De internasjonale klimaforhandlingene er preget av en alvorlig tillitskrise mellom rike og fattige land. Utviklingslandene er klare på at de ikke vil forplikte seg dersom de rike landene ikke viser vilje til å gå foran. Avgjørelsen om oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja vil stå som et symbol for hvorvidt vi tar ansvar for å feie for egen dør. Vi foreslår derfor sammen med flere norske kirkesamfunn at det inngås et fem års moratorium på tildeling av nye leteområder på vår sokkel.

Det er dessverre ikke sant at Norge har verdens strengeste regelverk for eksport av våpen. Det er mange land som på flere områder praktiserer en strengere eksportkontroll enn den norske. Uansett handler ikke dette spørsmålet om å være best i klassen, men å sikre kontroll over hvor norske våpen ender opp. Det har vi ikke i dag. I tillegg merker vi oss at Støre og Solheim har senket løftene betraktelig siden Soria Moria II ble forfattet. Ministrene sier at Norge ved salg av våpen til land utenfor NATO krever sluttbrukererklæringer, og at regjeringen jobber for at dette skal bli normen for alle

NATO-land. Betyr dette at det ikke lenger er regjeringens mål at det skal kreves sluttbrukererklæringer innad i, og mellom, NATO-land? I Soria Moria-erklæringen står det at regjeringen har som mål å kreve sluttbrukererklæringer av alle land, og gjøre dette til norm i NATO.

Solheim og Støre ønsker å «ha to tanker i hodet samtidig» når de ivaretar Norges og utviklingslands interesser. Vi mener at regjeringens analyser på utviklingsspørsmål er gode, men at politikken som følger, ikke ser ut til å komme fra samme hode.

Ida Thomassen, leder i Changemaker, og Sindre S. Tollefsen, leder i seksjon for media og kampanje i Kirkens Nødhjelp

Norsk bistand har bidratt til utvikling

Utvikling. Man kan si mye om Harald Eias noe spesielle journalistiske metoder. Men kanskje trenger seriøse forskere et slikt spark bak for å bli mer forsiktig med unyanserte uttalelser om fagfelt utenfor deres egen kjernekompetanse. Gjennom formidlingen forenkles ofte forskernes uttalelser, men når Thomas Hylland Eriksen ifølge Ny Tid 30. april uttaler at bistand ikke bidrar til utvikling, virker det rimelig å spørre om hvilken dokumentasjon det bygges på.

Som sosialantropolog har Hylland Eriksen sikkert et godt faglig grunnlag for å kunne hevde at bistand er viktig lokalt – selv om altså norske og andre lands bistandsmyndigheter i stadig mindre grad støtter slike enkeltprosjekter direkte. Men når han hevder at bistand ikke bidrar til utvikling for de enkelte land, er han nok på tynnere is. Det er selvsagt slik at det finnes land som har fått betydelig bistand uten at befolkningen har sett en økonomisk eller sosial utvikling. Og ikke minst er det slik at visse typer bistand heller ikke bidrar til økonomisk og sosial utvikling, men derfra til å hevde at bistand sann generelt sett ikke bidrar til utvikling blir for tabloid, eller for unyansert som Per Øyvind Bastøe fra Norad sa i sitt tilsvær.

For vi vet jo langt mer. For det første bidrar bistand til økonomisk og sosial utvikling både direkte og indirekte. Bistand var drivkraften bak den grønne revolusjonen i Asia, bistand er drivkraften i at medisinske landevinninger også når utviklingslandene (om enn i mindre grad enn ønskelig), bistand åpner ofte for private investeringer, og ikke minst er bistand viktig for å sette ting på den globale dagsordenen, som halvering av andelen fattige og andre viktige tusenårsmaal. Nyere modellbaserte analyser fra NBER i USA (Sala-i-Martin & Pinkovsky: African poverty is falling ... much faster than you think – findings, robustness, conclusion, 2009) tyder på at selv i Afrika kan andelen fattige halveres fra 1990 til 2017, knapt nok mulig uten bistand.

For det tredje bidrar også bistanden til de enkelte land

Politikk

Det er dessverre ikke sant at Norge har verdens strengeste regelverk for eksport av våpen.

direkte til økonomisk og sosial utvikling. Siden mye av bistanden har doble målsettinger og til dels andre primære målsettinger enn økonomisk og sosial utvikling, er ikke det lett å analysere effekten selv om statistikken stadig blir bedre. De ledende forskningsmiljøer bak analysene av om bistanden bidrar til økonomisk og sosial utvikling i mottakerlandene, skiller derfor mellom ulike typer bistand som nødhjelp, multilateral støtte (FN-systemet inkludert Verdensbanken etc.), samtidig støtte med klare politiske føringer (som USAs tidligere støtte til Egypt og Israel, gamle kolonimaktens støtte, og støtte til politisk allierte) og skandinavisk type samtidig støtte uten slike føringer.

Oppdaterte analyser fra IMF (Minou & Reddy: Development aid and economic growth: a positive long-run relation, 2009) gir en del klare resultater: Bistand med politiske føringer bidrar negativt til økonomisk utvikling, bistand uten politiske føringer bidrar positivt til økonomisk utvikling, og multilateral støtte har bidratt både positivt og negativt over tid.

Fakta grunnlaget er altså klart nok. Det er mulig å konkludere a) at ikke all bistand har bidratt til økonomisk utvikling, b) at noe bistand har bidratt til økonomisk utvikling, men at det ikke gjelder all bistand, c) at bistand uten politiske føringer har bidratt til økonomisk utvikling, eller d) at norsk bistand har bidratt til økonomisk utvikling.

Men det å hevde at bistand ikke har bidratt til utvikling, har ikke grunnlag i de faktiske forhold. Og det å hevde at bistand nok kan virke lokalt, men ikke på landnivå eller globalt blir enda mer misvisende. Da glemmer man jo helt effekten av de globale godene.

Bjørn K. G. Wold, leder for Seksjon for internasjonalt utviklingssamarbeid, Statistisk sentralbyrå

Russland og nabolandene

Oppgjør. Flyhavariet utenfor den russiske byen Smolensk 10. april, hvor store deler av den polske eliten – inkludert presidentparet – omkom, satte et kraftig fokus på hva som skjedde i Katynskogen for 70 år siden. Sovjetunionen gav raskt tyskerne skylden for drapene på over 20.000 polakker, men allerede ved Nürnbergdomstolens etterkrigsoppgjør mot Hitler-Tyskland, ble dette punktet frafalt. Massedrapene i Katyn forble et verkende sår mellom Polen og Russland, et sår det nå skulle settes punktum for. Etter Sovjetunionens fall er ansvaret endelig blitt innrømmet fra russisk side, en innrømmelse som måtte komme, skulle Russland kunne forbedre forholdet til Polen. Både polske og russiske historikere har jobbet

for å finne ut hva som egentlig skjedde i Katynskogen, en krigsforbrytelse som Josef Stalin og Sovjetunionen må ta det fulle og hele ansvaret for. Og det ser nå også ut til at denne tragiske hendelsen utenfor Smolensk og de russiske reaksjonene på denne, skal føre til et bedre forhold mellom Russland og Polen.

Men det finnes flere verkende sår som bør leges i forholdet mellom Russland og flere naboland. Jeg tenker da først og fremst på Russlands forhold til de baltiske land Estland, Latvia og Litauen, samt Ukraina hvor det under og etter andre verdenskrig forekom deportasjoner, henrettelser og vilkårlige og rettsløse tilstander for de som ikke innordnet seg det nye sovjetregimet. Både Estland, Latvia og Litauen var selvstendige stater i mellomkrigstiden, og ble innlemmet i Sovjetunionen som en del av Hitler-Stalinpakten, en pakt som var langt mer enn en ikke-angrepspakt mellom Sovjetunionen og Hitler-Tyskland. Russland bør innrømme at dette var en klart ulovlig og folkerettsstridig okkupasjon, og en bør i Moskva slutte å hisse seg opp over at balterne ikke ser på den sovjetiske innmarsjen i mai 1945 som en frigjøring. For dem og mange andre i Øst-Europa ble frigjøringen i 1945 innledningen til en lang periode med både okkupasjon, kommunistisk diktatur og undertrykkelse.

Russland og Ukraina bør sette ned en felles kommisjon som ser på hva som virkelig skjedde under kollektiviseringsprosessen på 1930-tallet. Den forrige ukrainske administrasjonen ser på dette som et folke-mord. Russland bør bestrebe seg for å få et godt forhold til hele Ukraina, ikke bare den russisk-vennlige delen av befolkningen. Russland bør også bedre forholdet til Georgia og opprette normale forbindelser med det nåværende styret, til tross for det som skjedde under den korte krigen i 2008 hvor Russland etter de fleste mening overreagerte kraftig. Jeg håper at en i Moskva etter hvert innser at anerkjennelsen av Abkhasia og Sør-Ossetia som selvstendige stater er en håpløs og tapt sak internasjonalt, som en bør trekke tilbake. Alternativet er forhandlinger – for eksempel i regi av OSSE – med tanke på å bygge ned motsetningene både politisk og militært og en tilbaketrekning av alle russiske styrker fra regionene. Utgangspunktet må være det som er internasjonalt anerkjent, nemlig at Abkhasia og Sør-Ossetia er en del av Georgia. Det internasjonale samfunnet kan ikke godta at Russland utvider sine grenser ved militær makt!

Nils Tore Gjerde

ETTER ULYKKEN: En kvinne studerer en utstilling om Katyn-massakren på polske militære og intellektuelle i 1940, i Washington DC 5. mai. Nils Tore Gjerde tror flystyrten utenfor Smolensk kan føre til et bedre forhold mellom Russland og Polen. FOTO: JEWEL SAMAD, AFP/SCANPIX

Utvikling.
Bistand med politiske føringer bidrar negativt til økonomisk utvikling, bistand uten politiske føringer bidrar positivt.

Send oss din mening! Ny Tid tar imot innsendte essays på inntil 13.000 tegn, kronikker på 7000 tegn og debattinnlegg på inntil 3000 tegn, inkludert mellomrom. Bidrag sendes på epost til debatt@nytid.no. Debattinnlegg bør være oss i hende innen kl. 15 mandager for å komme på trykk i samme ukens avis. Ny Tid forbeholder seg retten til å forkorte innsendte tekster. **Kaare M. Bilden, kronikk- og debattansvarlig**